

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 19. oktobra 1881.

O b s e g: Ali je res med steljo in steljo razloček? — Poročilo o sedemletnem pogozdovanji Krasa od c. k. deželnega nadzornika g. Goll-a. — Gospodarske novice. — Obrtniška novica. — Zoper cigane in za cigane. — Meje dežele Kranjske v raznih časih. (Dalje.) — Zborovanje šolskih društev: „Vdovskega učiteljskega društva“, „Slovenskega učiteljskega društva“ in „Narodne šole“ v Ljubljani. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Deželni zbori. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Ali je res med steljo in steljo razloček?

Na to iz Kr. došlo nam vprašanje ne moremo našim gospodarjem bolj temeljitega odgovora dati, kakor če jim povemo, kako veljavni dr. Wolf po mnogih kemijskih preiskavah razsoja vrednost mnogoterih rastlin, ki kmetovalcem služijo za steljo. Ako pa se govori o vrednosti stelje, se ve, da se pod tem razume gnojna moč različne stelje.

Čujmo tedaj dr. Wolfovo sodbo, ki utegne našim umnim gospodarjem ravno zdaj najbolj prijetna biti zato, ker je prišel čas, da morajo gospodarji za steljo svoji živini skrbeti.

Sploh velja za gotovo, da slama, če bolj zelena se požanje ali pokosi, toliko bolja je za steljo. Za steljo najbolja je ječmenovka (ječmenova slama), za ječmenovo pa ovsenovka. Ržena in pšenična ste precej ene vrednosti.

Veliko veliko več kot žitna slama je za steljo vredna sočivja slama, vendar se grahoviča in grahorkna slama zato ne nastelja, ker je tudi dobra klaja. Obilo gnojne moči ima v sebi boboviča in fižolova slama, pa tudi ajdoviča. Fižolova slama ima le to lastnost, da počasi trohni, zato svetuje dr. Wolf, naj fižolova in bobova slama pa tudi ajdoviča, ker se zavoljo leseničastih stebel ne morejo dosti vlage napiti, se pomešajo s kako drugo slamo ali s subo prstjo, kedar se nastiljajo.

Za namestnika stelje hvali dr. Wolf vresje (resje), ki ima veliko voska in čreslovine. Ker je vresje zelo leseno, voščeno in smolnato (v 100 delih vresja je 6 delov voska in smole), se tedaj ne more hitro sprsteti. Da se pa to prej zgodi, naj se malo razseka v vresje zmeče na velike kupe, da se samo razgreje, in pa čreslovina, katere je v 100 delih 4 do 5 delov in katera za gnoj ni dobra, tako pokonča. Tudi je dobro, da resje ostane dolgo časa pod živino v hlevu ali pa v gnojišči. Če tako ravnamo z vresjem — pravi dr. Wolf — se smemo zanašati, da je dosti bolja stelja, kakor je žitna slama, zakaj? — zato, ker ima več apna, potašlja, sode, klora in lojnika v sebi. Gnoj iz vresja nima sicer tako hitre moči kakor slamnati, ker vresje počasi sprsteti, al njegova moč trpi delj časa memo lamnatega gnoja, ki hitro izgine.

Listje in šilovje so prav dobra stelja, iz katere se napravi dober gnoj, posebno za trdo ilovnato zemljo; pozabiti pa ne smemo nikoli, da se gozdu krade in lesu jemlje, kar se po ti nastelji polju daje. Veči del listja zapopada veliko več apnice, lojnika, fosforne in žveplene kisline kakor žitna slama, in ker ima gotovo tudi več gnjilca v sebi, je za steljo gotovo bolje kot slama.

Tudi praprot ima dokaj gnojne moči v sebi, hitro sprsteti in je tedaj dobra stelja.

Tudi bičje in ločje, zeleno pokoseno in posušeno, hitro sprsteti in dobro gnoji.

Šota, mešana s kako drugo steljo, je posebno pripravna v konjskih in ovčjih hlevih.

Iz teh natančnih preiskav se vidi očitno, da med steljo in steljo je velik razloček, — da tedaj ni prav, ako gospodarji naši ne porajajo: ali nastiljajo to ali uno; vedeti jim je treba: kakor stelja, takošen gnoj; kakoršen pa gnoj, takošna žetev.

Poročilo o sedemletnem pogozdovanji Krasa

od c. k. deželnega nadzornika g. Goll-a.

Od leta 1874., odkar se je posebna skrb obrnila na pogozdovanje Krasa, obsegajo nasadi okoli 160 hektarjev. Razdelé se na občine Postojna, Št. Peter in Vipava. Od teh spada pomladanskemu in jesenskemu nasadu okoli 34 hektarjev, za kar se je okoli 300.000 listnatega in hojevnega (črnega) lesa, 25.000 sadičev jagged in 160 kilogramov pravih kostanjev porabilo. Pravi kostanj se je nasadil v Vipavski dolini na prošnjo tamošnjega županstva. Ta nasad kakor tudi drugi so se prav dobro obnesli, tako, da se je izmed vseh sadič 70 odstotkov prijelo. Posebno se mora opozarjati na hrib Sovič nad postojnsko jamo, Ostri vrh pri Postojni in na nasadne objekte pri Bistrici in Vipavi. Med nasajenimi rastlinami kažejo črni borovci najboljši uspeh. Poskus z nasadom jagged se je na obili zemlji in v zatišji dobro obnesel in priporočati je, da se pogozduje tudi s tem drevjem. Ostri vrh, Sovič in pri Flamljah so obdani s suhimi zidovi, da so varni pred pasočo se živino. Za te zidove se je v prošlih 4 letih okoli 1200 gold. izdalo, in sicer po 1 gold. 40 kr. za kurentni meter.

Stroški za pogozdovanje oziroma za izrejo sadič

znašajo za 1879. leto 3274 gold. 83 kr., za leto 1880. pa 3332 gold. 80 kr. Pri zadnjih stroških so všteti izdatki za jesenske nasade, razen tega pa se je od teh 3332 gold. porabilo 720 gold. za zidanje magacina, ki je ob enem hišica za stražnika. Rastline za pogozdovanje Krasa se izrejajo v centralni semenski drevesnici pod Rožnikom, ki je zdaj razširjena na 290 hektara, 5 oral, 85 štirjaških sežnjev.

Izkaz o rastlinah v tej drevesnici kaže, da je bilo jeseni 1880. leta listnatih drevesc 844.400, hojevih 3 milijone in 341.000 in sadnih 241.800, skup 4 milijone in 428.200 rastlin, ki so se izredile od setve 80 kil macesnovega, 40 kil belo-borovega, 100 kil črno-borovega, 80 kil smrekovega, 200 kil akacijnega, 50 kil javorovega, 50 kil jesenovega in 122 kil semena raznih družih gozdnih in sadnih dreves. Skupni letni stroški za vzdrževanje semenske drevesnice s plačilom za stalnega delavca vred, ki je bil ob enem nadzorovatelj semenski drevesnici, znašali so za 1879. leto 1500 gld. in za 1880. leto 1600 gold., tako, da stane izreja 1000 drevesc blizo 60 kr. Vsako leto pa se izredí ne le toliko drevesc, kolikor jih treba za pogozdovanje Krasa, ampak še razdeli se jih mnogo naprednim občinam in privatnim osobam. V slednjih dveh letih se je tako močno povpraševalo po sadičih, da se bode moglo mnogim prosilcem na deželi še le v bodoči pomladi vstreči.

Med občinami so se pri pogozdovanju osobito marljive skazale občine Vipava, Postojna in Bistrica, katerim gre zato javna pohvala. Konečno omenja g. Goll, da prebivalstvo sprevidi veliko korist pogozdovanja in da je tedaj upati, da se bode prijemalo z vedno večim veseljem tega dela. V minolih 10 letih se je mnogo obrnilo na bolje.

Gospodarske novice.

Stan letine v Avstriji 1. dne oktobra.

Po poročilu c. kr. ministerstva kmetijstva je bilo vreme v drugi polovici meseca septembra — razen v Dalmaciji — večidel hladno in deževno. V nekaterih deželah, kakor v Bukovini, na Salcburškem in Tirolskem so imeli uže sneg v različnih krajih po ravninah, po hribih so bile pa mnogokrat nevihte s točo. To mrzlo vreme zabranjevalo je do sedaj v nekaterih planinskih krajih v Bukovini in spodnji Avstriji žetev ovsa. Koroza v mnogih krajih še potrebuje nekaj časa, da bode popolno dozorela. (Žalostno sedanje vreme za to!) Dobra letina bila je ali se pričakuje na spodnjem Štajarskem in Dolenjskem, srednja v spodnji Avstriji, zelo slaba v Dalmaciji; po družih deželah srednja ali pa slaba. — Proso je v Dalmaciji prav slabo. — Ajda je prej prav dobro kazala, po mrazu je pa zelo trpela, vreme sedanjega meseca bo prav zelo pokazilo letino. — Krompir so v Dalmaciji uže spravili domú, drugod ga še spravljajo. Pridelek je zelo slab v Dalmaciji, na Šlezkem je prav dober, v Bukovini in na Koroškem sreden. Po drugih deželah je pridelek deloma sreden, deloma dober, le v mnogo deželah gnije, kakor na Českem, Koroškem in na Kranjskem; — na Šlezkem, gornjem Avstrijskem, spodnjem Štajarskem in gornjem Tirolskem pa ni gnijl dosedaj. — Sladkorna pesa se je še le pričela z njive spravljati. Pridelek bode dobro sreden. — Repa na Kranjskem večidel dobro stoji, isto tako tudi zelje. — Otava še sedaj ni povsod pokošena. Košnja je bila dosedaj le na Goriškem dobra; povsod drugod pa, kar se tiče množine in kakovosti, le srednja ali celo slaba. — Detelja obeta obilo pridelka. — Trgatev se je uže pričela v južnejših deželah; v Dalmaciji in na Kranjskem je uže

popolnem končana; na spodnjem Avstrijskem se je tudi ravnokar pričela. Dalmacija in Gorica imate velik pridelek sèm ter tje celó izvrstnega grozdja; južno Tirolsko ima tudi dobro letino, grozdje je pa le srednje. Na spodnjem Avstrijskem, Štajarskem in Kranjskem je, kar se tiče množine, dober pridelek; dobroto grozdja pa kazi sedanje vreme. — S pridelkom sadja so na spodnjem Avstrijskem, Štajarskem, severnem Tirolskem in Českem zadovoljni; na južnem Tirolskem je pa le malo sadja. — Setev ozimine se je zavoljo neugodnega vremena povsod zakasnila.

Od srbske vlade

je neka angleško-amerikanska družba dovoljenje dobila, zaklane in pripravljene prešiče izvažati. Nova konkurenca naši avstrijsko-ogerski živinoreji!

Trtna uš na Ogerskem

se čedalje bolj razširja; našli so jo zadnji čas tudi v nogradih občine Jabuka v torontski županiji.

Mednarodna skupščina o zadevah trtne uši v Brnu v Švajci

se je pričela 3. dan t. m. Tej skupščini je predsedoval prvosednik švajcarske trgovsko-kmetijske zbornice gosp. Ruchonnet, in zastopane so v njej bile Francoska, Nemčija in Avstrija; Italija se je odpovedala. Ko izvemo sklepe te skupščine, jih naznanimo tudi v „Novicah“.

Obrtniška novica.

O izvažanju avstrijskega piva v vnanje dežele

piše „Berl. Tagbl.“ iz Indije. Dunajsko pivo (Dreherjeve in pa Lizinske pivarne) je prejšnji čas najbolj slovelo, zdaj pa je veliko manj kupčije ž njim, pravijo, zato, ker ni več tako dobro kakor prejšnji čas. Zdaj kraljuje berolinski „Tivolibier“, le nekaj malega gre v vnanje dežele Pelzenskega, Graškega in Ljubljanskega (Kozlerjevega). Pelzensko pivo hvalijo, pa jim je predrago. — O tem poročilu piše „Wien. landw. Zeitg.“, da je „Berl. Tagbl.“ pozabil povedati, od kod je to poročilo vzel? — menda ga je dobil v pivarni „Tivoli“ v Berlinu?

Národno-gospodarske stvari.

Zoper cigane in za cigane.

„Novice“ so uže večkrat govorile o nadlogah, katere posebno kmetje po deželi trpijo po ciganih, in so povdarjale potrebo, da bi vlada po kaki postavi zabranila deželam to veliko nadlogo kmetijstva. Naj povedó danes, kaj tudi dunajska „Landw. Zeitg.“ o tej zadevi piše:

Prva sramota za sedanji vek je to, da se še zdaj, ko se svet tako rad z napredkom in omiko baha, kladijo po svetu družine, brez omike, ki tudi brez vsega dela živé, in to so cigani. Ta rod je hud davek, pa le za kmeta, za meščana ne, ker mest se cigani ogibajo. Davkar se prikazuje v ciganih v čveterih podobah: berač, prerokovalec, konjski barantač in tat.

Cigan berač je pač silno nadležen, pa vendar ne še tako nevaren, ker tudi veliko ne dobi; vendar je tudi ne mala nadloga in s svojim vedenjem pohujšljiv posebno za mladino, ker sramožljivosti niti po imenu ne pozna. (Pri nas je razen tega še nekaj strah za male otroke, katerih se je marsikateri uže tako vstrašil uma-